

Jelenségnaptár

2007. január (JD 2 454 102–132)

A bolygók láthatósága

Merkúr. 7-én jut felső együttállásba a Nappal, január utolsó hetében azonban már megfigyelhető este a nyugati látóhatár fölött.

Vénusz. Napnyugta után feltűnően látszik a nyugati látóhatár fölött. A hó elején másfél órával, a végén két órával nyugszik a Nap után. Fényessége $-3^m,7$, látszó átmérője $10''$, fázisa $0,96-0,93$ között csökken.

Mars. A hajnali szürkületben kereshető a délkeleti látóhatár fölött az Ophiuchus, majd a Sagittarius csillagképben. Másfél órával kel a Nap előtt. Fényessége $1^m,5$, látszó átmérője $3,9''$ -ről $4,2''$ -re nő.

Jupiter. Hajnalban kel, az Ophiuchus csillagképben látható. Fényessége $-1^m,8$, látszó átmérője $33''$.

Szaturnusz. Az esti órákban kel, az éjszaka nagy részében látható a Leo csillagképben. Fényessége $0^m,1$, látszó átmérője $20''$.

Uránusz, Neptunusz. Sötétedés után még megfigyelhetők. Az Uránusz az Aquarius, a Neptunusz a Capricornus csillagképben látható.

Holdfázisok

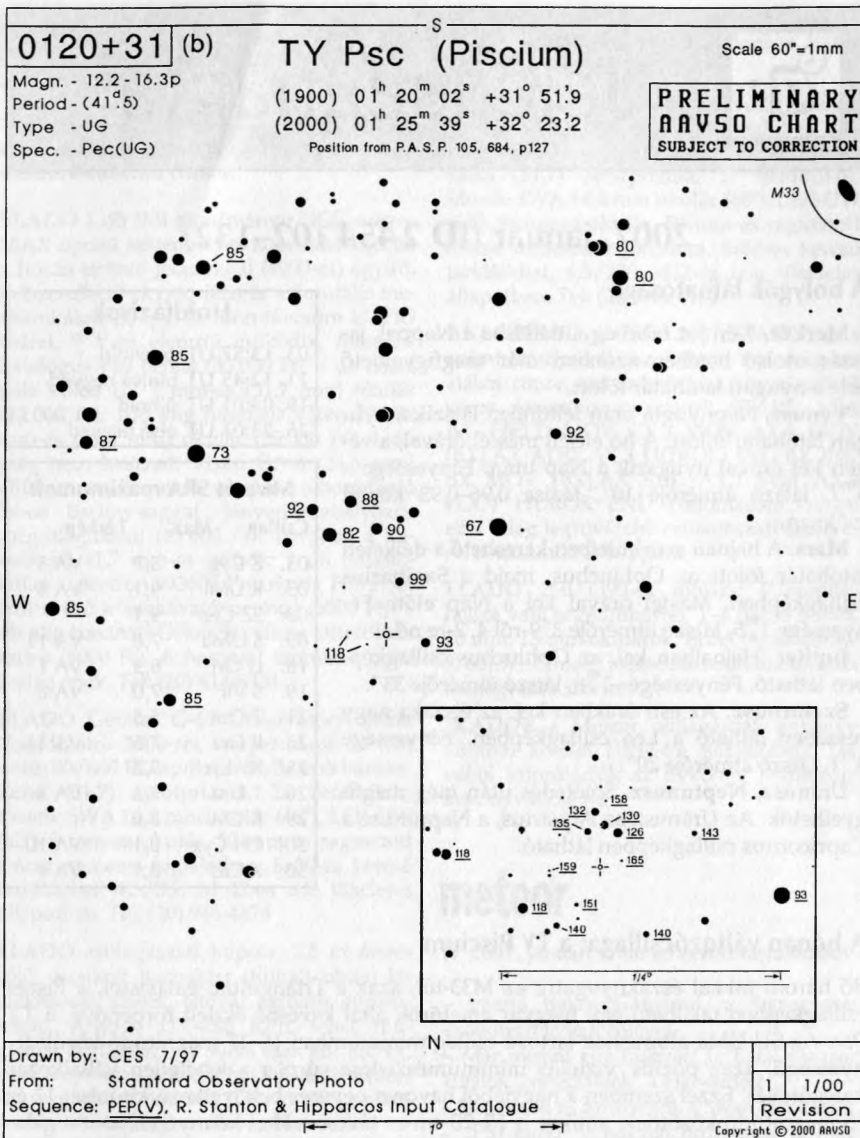
03. 13:57 UT telehold
11. 12:45 UT utolsó negyed
19. 04:01 UT újhold
25. 23:01 UT első negyed

Mira és SRA maximumok

Csillag	Max.	Térkép
03. Z Cyg	8,7	VA 3
05. R UMi	9,1	VA 4
08? SZ Cep	9,1	
09. S UMa	7,8	VA 11
18. U Ori	6,3	VA 1
19. S Vir	7,0	VA 8
21. T Cen	5,5	
23. R Dra	7,6	VA 11
25. RY Lyr	9,8	
26. T Dra	9,6	VA 3
29. R CMi	8,0	
30? CN Cyg	8,1	VA 10
30. X Cas	10,1	VA 1

A hónap változócsillaga: a TY Piscium

Bő három fokkal északnyugatra az M33-tól, azaz a Triangulum-galaxistól, a Pisces csillagképben található egy magyar amatőrök által kevésbé észlelt törpenóva, a TY Psc. Az SU UMa altípushoz tartozó csillag minimumban $16-17$ magnitúdó körüli fényességű, azaz pozitív vizuális minimumészlelése sűrűn lehetetlen vállalkozás kategóriáját. Ezzel szemben a nagyjából havonta egyszer bekövetkező kitérései 12 és 13 magnitúdó közöttiek, amikor is $15-20$ cm-es távcsövekkel könnyű célpont a galaxis „árnyékában”. A kitérések fényessége az SU UMa-változókhöz hasonlóan erőteljesen ingadozik, s a 12 magnitúdós szuperkitérések akár másfél-két hétig is eltarthatnak. Hosszú távú viselkedése természetesen teljességgel előrejelezhetetlen, így érdemes minden derült éjjel felkeresni. (Ksl)

Mélyég-ajánlat

Nyílthalmaz: A Perseus–Auriga–Camelopardalis csillagképek határvidékén található a különböző megjelenésű NGC 1496, 1513, 1528 és az 1545 jelű objektum. Galaxis: Az

NGC 499, NGC 507 és az IC 1685 halvány csillagvárosok triója a β Andromedae és az M33 között félúton, a Pisces legészakibb peremén. Diffúz köd: Szintén a fentebb említett hármast határon bukkanhatunk az NGC 1491 jelű ködre. Planetáris köd: IC 289 a Cassiopeia keleti végén. (*Spe*)

Meteoros észlelési ajánlat

Egyetlen jelentős meteorrajt sem lehet kedvező körülmények között megfigyelni január hónap folyamán. A Quadrantidák idején, január elején telehold lesz. Január közepétől a csökkenő fázisú Hold mellett a Coma–Leo–Virgo komplexum tagjai lesznek megfigyelhetők egészen február elejéig. Az egész évben aktív Antihelion (ANT) radiáns halvány meteorokat produkál, melyek főleg teleszkopikusan figyelhetők meg. A radiáns nagy, összetett és diffúz, mely a Rák csillagképen vonul át az Oroszlán felé. A maximum január 17-én esedékes, amikor is a ZHR 3-4 körül alakul. Újhold 19-én lesz.

GyL

Egy év – egy kép: a „Könyves” távcsöve

Az újpesti Könyves Kálmán Gimnázium 1950 és 1954 között volt Kulin György „száműzetésének” helyszíne. A „Könyves” egykori diákjai máig szeretettel emlékeznek vissza egykori tanárukra, aki a gimnáziumban sem hazudtolta magát: kezdeményezésére kapott csillagvizsgálót a nagy múltú oktatási intézmény. A 25 cm-es főtükröt maga csiszolta, a műszer mechanikai részei pedig Orgoványi János irányításával készültek. Az alkatrészeket a Fémipari Technikumban munkálták meg, a különleges formájú, vasbetonból készült távcsőszlopot pedig az iskola folyosóján öntötték formába. Az intézmény tetejére 4 m átmérőjű kupola került, a csillagvizsgálót 1956. június 24-én avatták fel. Nem sokáig használhatták, mivel novemberben, a forradalom harcaiban a gimnázium épülete és a kupola is súlyosan megrongálódott.

A mellékelt felvételt – melyen a Könyves diákjai állják körül az iskolai távcsövet – Mátis András bocsátotta rendelkezésünkre.

A Könyves Kálmán Gimnázium csillagvizsgálója 2001-ben felvette Kulin György nevét.

(Mzs)